

Magyar Nemzet
2017. május 2

Trump elnök száz napja

Az elnöknek nincs hatékony kormányzó koalíciója, még pártján belül sem

Dobozi István

*Donald Trump elnök nagyra törő száznapos programjából nagyon kevés valósult meg
Fotó: Jim Watson / AFP*

Az „első száz nap” minden újonnan hivatalba kerülő amerikai elnök számára jelképes vizsgaidőszakká – korai sikermérvé – vált 1933 óta, amikor az elnökválasztást megnyerő Franklin D. Rooseveltt – a „nagy depresszióból” kilábaló Amerikában – sürgős gazdasági prioritásokat határozott meg a kezdeti száz napra, ráadásul nem saját kormánya, hanem a törvényhozás számára. Bármennyire önkényes is az első száz nap mint időmérték, általános vélekedés szerint az új elnöknek ebben az időszakban van a legjobb lehetősége a változások kezdeményezésére, építve a friss választási diadallal járó politikai tőkére és a közvélemény jóakarására. Barack Obama első száz napját 2009 elején a „nagy recesszióból” való kilábalást célzó gazdasági ösztönző program rendkívül gyors kongresszusi jóváhagyása koronázta meg. Nem csoda, hogy a jó indulást a közvélemény magas elnöki tetszési mutatókkal jutalmazta.

Az első száz nap az elnöki beiktatási beszéddel kezdődik, amely – tudatosan ellenpontozva a választási kampányok háborús légkörét – történelmileg kötelezően békülékeny hangnemű, és egységbe hív az ország előtt álló kihívások megválaszolására. Politikai fekete hattyúként azonban Donald Trump itt is hagyománytörő volt: a vitriolos establishmentellenességtől („az ő győzelmeik nem az amerikai nép győzelmei”) és kendőzetlen gazdasági nacionalizmustól („a

protekciónizmus felvirágzást és erőt fog hozni számunkra”) hemzseggő januári beszéde azt jelezte, hogy kampányüzemmódban fog kormányozni. Beszédmódjával már elnökségének első napján alaposan ráijesztett az egész világra. Későbbi kongresszusi beszédében már az USA globális vezető szerepére alapozott liberális világrend alkonyát vetítette előre: „Az én dolgom nem az, hogy a világot képviseljem, az én feladatom az, hogy az Amerikai Egyesült Államokat képviseljem. Minden országnak joga van ahhoz, hogy a saját érdekét tegye az első helyre.” Közben Trump és a média közötti hidegháború a Fehér Házból is zavartalanul folytatódott, mintha a választási kampány véget sem ért volna. Trump elnökként sem tudta például nagyvonalúan túltenni magát azon, hogy Amerika ötven államának vezető újságjai közül negyvenkilenc a demokrata Hillary Clintont támogatta. A média pedig azon nem tudott túllépni, hogy negyedik hatalmi árként sem tudta megakadályozni a politikai fősodorból utcahosszal kilógó Trump győzelmét Amerika de facto politikai királynője ellen.

Száz nap mérlegen

Az első száz nappal kapcsolatos mérlegkészítés már hetek óta nagyüzemben folyik Amerikaszerte. A liberális oldal számára nincs meglepetés: Trump olyan rossz, mint amire számítani lehetett egy, az elnökségre eleve alkalmatlan, kiszámíthatatlan és politikailag tapasztalatlan személytől. „Katasztrofális elnök” lett – ahogy azt a republikánus rivális, Jeb Bush a kampányban megjósolta. Trump nagyra törő száznapos programjából nagyon kevés valósult meg. Az alig 40 százalékos társadalmi támogatottsága a legkisebb a második világháború utáni amerikai elnökök sorában. A kormány erősen szárnyaszegett a nagyszámú magas állami pozíció betöltetlensége miatt. Az elnök egyetlen jelentős törvényt sem tudott elfogadtatni a republikánus többségű kongresszusban. Nem sikerült eltörölnie elődje fő trófeáját, az Obamacare-nek nevezett egészségbiztosítási rendszert. Az orosz beavatkozási ügy miatti titkosszolgálati és kongresszusi vizsgálatok Damoklész kardjaként lógnak az elnök és kormánya feje fölött. Példátlan módon, egy hónapon belül menesztetnie kellett Michael Flynn nemzetbiztonsági főtanácsadót, akit alaposan besározott az orosz botrány. A kormány hatékonyságát fékezik a Fehér Házon belüli kamarillaharcok a Jared Kushner, az elnöki vő által vezetett New York-i „globalista liberálisok” és a Stephen Bannon elnöki főstratégia körüli „America first” nacionalisták között. A külpolitikában olykor hangzavart idéző többszólamúság hallható. Az elnök egymás után dobja sutba legfőbb választási ígéreteit: Kínát például nem nyilvánította valutamanipulátornak az első napon, és a mexikói határfal építését sem készítette elő. Trump elnök professzionális politikai szélkakas – hangzik a sommás kritika.

A másik oldalon viszont a republikánus hívek az elnök repülőstartját emelik ki. Szerintük az egymás után záporozó elnöki rendeleteivel Trump többet valósított meg három hónap alatt, mint más elnökök egy egész év alatt. A legfelsőbb bíróságba Neil Gorsuch révén sikerült olyan személyt kineveznie, akivel helyreállt a konzervatív fölény az alkotmánybíróságon. A Trump-koalíció továbbra is szilárd. Fő tömegbázisa – a fehér munkásosztály és a vidék – támogatását az elnök ma is úgy élvezzi, mint a győztes kampányban. Ezért morális támogatást keresve gyakran visszamegy közéjük a választási harc felhevült hangulatát sugárzó tömeggyűléseken. Ígéretéhez híven kivonta Amerikát a csendes-óceáni kereskedelmi partnerségből (TPP), Kanadát és Mexikót pedig rávette az észak-amerikai szabadkereskedelmi egyezmény, a NAFTA újratárgyalására. A

zárófal megépítése nélkül is drasztikusan csökkent az illegális bevándorlás a mexikói határon. Szíria bombázásával olyan erős figyelmeztetést küldött Damaszkusznak, amire Obama fél évtizedig nem tudta magát elszánni. Trumpnak a gazdasági növekedés gyorsítására, az adórendszer gyökeres átalakítására (egyszerűsítés, jelentős adócsökkentés), az infrastruktúra kiterjedt modernizálására, az általános deregulációra és a washingtoni „bürokratikus mocsár” lecsapolására vonatkozó üzletbarát javaslati máris kisebb eufóriát váltottak ki a gazdaságban. Rekordmagasságokba szöktek a tőzszeindexek, erősödött a dollár és számottevően javultak a üzleti és fogyasztói bizalmi mutatók. (Hadd jegyezzem meg azonban, hogy az elnök egy eleve jó állapotban lévő gazdaságot örökölt elődjétől.) Ami pedig Trump elnökként is gyakori politikai pálfordulásait illeti, hívei ezt pragmatikus rugalmasságnak tekintik. Trump nyíltan vallja, hogy soha nem kötelezi el magát egyetlen megközelítés mellett, hanem mint zsonglőr a cirkuszban, egyszerre több labdát tart a levegőben.

Nincs hatékony kormányzó koalíció

Hol az igazság e pártosan szélsőséges megítélések körül? Ahogy lenni szokott: valahol a kettő között. A The New York Times bolond királynak titulálta Trumpot. Kivételes pénzügyi és ingatlanpiaci tehetségével hencegve Trump is becázta már magát adóskirálynak és építészkirálynak. Ám bármennyire kedveli is a királymetaforát, az elnöknek hamar rá kellett jönnie, hogy az Egyesült Államok nem királyság, hanem működő demokrácia, annak összes fogyatékoságával és korlátjával együtt. Hiába van a Fehér Ház mellett republikánus többség az amerikai politikai rendszer minden szintjén – a kongresszus két házában, az állami szintű kormányzóságokban és törvényhozásokban –, a fékek és ellensúlyok rendszere működik. A rendszer gyorsan jelezte a Donald Trump által kedvelt elnöki rendeletekkel való kormányzás szűk mozgásterét és azt, hogy az elnök nem tudja a belpolitikát a saját kénye-kedve szerint vezérelni. Az elnök első komoly politikai vereségét éppen a bírósági rendszeren keresztül szenvedte el, amikor a féltucatnyi muszlim országból való beutazást terrorveszély miatt tiltó elnöki rendeletének végrehajtását – alkotmány sértésre hivatkozva – két szövetségi bíró is felfüggesztette. Emiatt a villámsebesen kiadott rendelet azóta sem léphetett hatályba. Trump elnöknek egyértelműen vannak illiberális politikai hajlamai, amelyek ellen fellépve és mozgósítva az amerikai demokrácia – paradox módon – megerősödve kerülhet ki.

A kudarcokból tanulni kellene

Ennél is csúfosabb, a jövőt tekintve károsabb volt Trumpnak az Obamacare ügyében a politikai tapasztalatlanságából származó súlyos kongresszusi veresége. Az Obamacare-nek az első száz napon belüli visszavonása és felváltása alternatív egészségbiztosítási törvénnyel Trump egyik legfontosabb kampányígérete volt. A szükséges támogatás híján azonban a Fehér Ház a rosszul előkészített és túlzottan siettetett törvénytervezet szavazás előtti visszavonására kényszerült a képviselőházban. A vereség azért volt különösen megalázó, mert a törvénytervezet még az elnök saját pártján belül sem élvezett kellő támogatást. Lényegében a republikánus honatyák torpedózták meg, akiknek leginkább az nem tetszett, hogy a Trumpcare bevezetésével az

amerikaiak milliói maradnának egészségbiztosítás nélkül. A fiaskó Trump számára politikailag igen káros volt, mert világossá vált, hogy elnöki győzelme se rázta nagyobb egységbe a republikánusokat, sőt, a párton belüli nyílt ellenállásra lehet számítani még sarkalatos fontosságú törvénytervezetek esetében is. Különösen a pártvezetésre és az elnökre feltűnően fittyet hányó, a legkonzervatívabb képviselőkől álló Szabadság-frakció részéről. Ráadásul a kudarc egy csapásra megkérdőjelezte a kivételes tárgyalási és üzletkötési képességeket fényező trumpi önreklámot.

Amilyen politikai ügyességet mutatott fel Trump a győztes elnökválasztási koalíciójának összekovácsolásában, annyira alkalmatlannak mutatkozott eddig a hatékony államvezetéshez szükséges kormányzó koalíció – nem is beszélve egy kongresszusi kétpárti alapú koalíció – megszervezésében. Ha az elnök nem tanul a Trumpcare látványos kudarcából, akkor újabb politikai vereségekre számíthat a jövő évi költségvetés, de még inkább a húsba vágó, drasztikus változtatásokat ígérő adóreform kongresszusi jóváhagyásában. Még egy, a Trumpcare-hez hasonló nagy politikai bukás, és borítékolható a republikánusok súlyos veresége a jövő évi félidős kongresszusi választásokon, beleértve a szenátusban jelenleg meglévő vékony republikánus többség szinte biztosra vehető elvesztését. A republikánusok csak abban reménykedhetnek, hogy Donald Trump – politikai tapasztalatokat szerezve és tanulva az eddigi hibákból – fokozatosan belenő majd fehér házi állásába. Azt szokták mondani, ha rossz a főpróba, jó lesz az előadás. Ma itt, Washingtonban kevesen mernének nagy tételben fogadni erre a lehetőségre.